И З В Е Ш Т А Ј

са студијског путовања **„Природни феномен на Радан планини“** које је реализовано у суботу, 28. септембра 2019. године у Куршумлији, Ђавољој вароши и Пролом бањи

На пут ка Ђавољој вароши, у суботу, 28. септембра 2019. године, упутило се 11 наставника ОШ „Бранко Радичевић“ Вранеши:

1. Нена Пековић
2. Љиљана Трифуновић
3. Светлана Марковић
4. Милан Марковић
5. Мирјана Дугалић
6. Милисав Краговић
7. Дарко Пејковић
8. Весна Црноглавац
9. Јелена Мајкић
10. Срђан Чеперковић и
11. Јасна Јеротијевић

Договор је био да путници из Краљева уђу у аутобус у 6h40min, из Вранеша у 7h и из Врњачке Бање, у Врњцима, у 7h15min. Уследио је наставак пута ка Крушевцу и даље, ка Куршумлији – граду на југу Србије, који припада Топличком округу и територијално је веома близу административне линије са Косметом. Кроз град протиче река Топлица. Око 10h стижемо на прву одредницу - у порту прелепог манастира св. Николе, на брду изнад града, одакле се Куршумлија види као на длану.

Манастир је најстарија задужбина Стефана Немање, подигнут између 1159. и 1166. године. Састоји се од троделног олтарског простора, са куполом на средини и једним мањим одељењем на јужној страни. Уз западну страну за време владавине Стефана Првовенчаног, дограђена је спољна припрата са две високе куле. На уласку у храм, са десне стране постоји видно удубљење, за које смо добили објашњење да је управо над њим крштен први хришћанин овог дела Европе.

Пут нас даље води ка обронцима Радан планине. А на њима – ретки природни феномен, назван необичним именом – Ђавоља варош. Заправо, реч је о скупу земљаних главутака или кула на чијим врховима се налазе камене капе. Има их више од две стотине, високе су од 2 до 15 метара, а широке од пола до три метра. Настале су дуготрајним и стрпљивим радом природе, а смештене су у две јаруге – Ђавољој и Пакленој.

Овај природни споменик чине, у свету два ретка феномена: земљане фигуре као специфични облици рељефа, који у простору делују врло атрактивно и два извора јако киселе воде са високом минерализацијом. Атрактивност феномена допуњује природни амбијент који око земљаних фигура делује сурово, скоро мистично, а у ширем окружењу живописно и питомо. Земљане фигуре су резултат специфичног ерозивног процеса који траје вековима. Оне се образују, расту, мењају, скраћују, нестају и поново стварају. У подлози земљаних стубова је слој лапорца дебљине од око 1 метар, у средини жућкаста глина дебљине до 3 метра, а изнад ње је најдебљи слој од пешчара.

Мистично место било је изузетно тло за рађање многих легенди. Од окамењених сватова који хтедоше да венчају брата и сестру, до окамењених ђавола којих су се људи ослободили.

Ђавоља варош је била најбоље пласирани европски кандидат у својој категорији, као један од 77 кандидата за седам СВЕТСКИХ чуда природе, а још је значајније што је у трци била све до последњег гласања које се завршило у лето 2010. године. Стављен је под заштиту још 1959. године, а 1995. године Ђавоља варош је Уредбом Владе Републике Србије проглашена за природно добро од изузетног значаја и стављена је у прву категорију заштите.

Све ове податке нам је веома убедљиво, гласно и разговетно пренео локални водич који нас је провео кроз овај чудновати феномен природе и на све нас оставио изузетан утисак. Прави човек на правом месту!

Обишли смо са великим интересовањем све три платформе, савладавши мноштво дрвених степеника. Сликали се, причали, смејали се и тумачили на свој начин ову, по много чему, несвакидашњу бајку: „Купина расте у кући, па кроз прозор излази напоље... Црвена река и жута земља рађају дивље цикламе... Камени људи и вражја вода, а у сред шуме, коју не огрева сунце – црква свете Петке за све главобољне...“ Куриозитет наше мале експедиције представља, свакако, чињеница да су колеге Милисав, Дарко, Милан и Срђан успели да се вешто провуку стрмим литицама између две поменуте јаруге, да би дошли до извора Жутог потока.

Пре него што смо се вратили до паркинга на коме су нас чекали сувенири и аутобус, направили смо краћи предах управо код црквице св. Петке, која се, како рече један члан овог лепог путешествија, налази унутар локалитета.

Растајемо се од Ђавоље вароши и крећемо ка Пролом бањи.
Ова бања се налази на крајњем југоистоку општине Куршумлија, у некадашњем вулканском планинском крају, на јужним обронцима планине Соколовице, на 598м надморске висине. Позната је по лековитој Пролом води, која припада реткој групи вода високих балнеолошких вредности: високо алкална, нискоминерализована, бикарбонатна. Просечна температура воде износи 30 степени Целзијуса. Индикована је у лечењу бубрега и мокраћних канала.

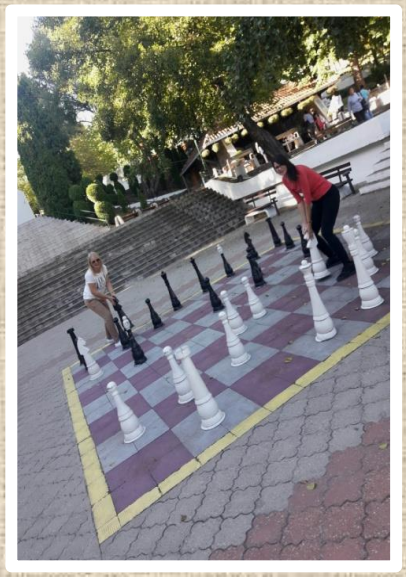

Уживали смо у специјалитетима краја у етно ресторану поред Проломске реке, укусу Пролом пива са јединственим укусом, јер му је главни састојак минерална Пролом вода. Прошетали централним бањским парком, прешли преко чувеног моста до цркве и на платоу забележили још једну фину фотографију.

У договорено време крећемо назад. По програму путовања, очекивала нас је још једна пауза – у Крушевцу граду. Добили смо податке о споменику у центру града, након чега смо имали један сат за шетњу и уживање у пријатној септембарској вечери.

Споменик косовским јунацима је симбол Крушевца од Видовдана 1904. године, када га је свечано открио краљ Петар I Карађорђевић поводом прославе стогодишњице Првог српског устанка. Камен темељац је поставио, поводом прославе 500-годишњице Косовске битке 1889. године краљ Александар Обреновић у новоформираном језгру града, чиме је опредељен простор будућег центра Крушевца. Рад је знаменитог српског вајара Ђорђа Јовановића. На светској изложби у Паризу 1900. године, где су излагани скулптурални елементи, аутор је награђен Златном медаљом I реда.

Најзначајнија је композиција на врху споменика – Бошко Југовић, барјактар српске војске, бори се рањен, са сломљеним мачем, али, не испушта заставу. У драматичним последњим тренуцима, долеће Вила и прихвата барјак, симболизујући наставак борбе, а њему ставља ловоров венац на главу.